

अनुकंपा नियुक्तीकरिता येणाऱ्या अडचणीबाबत

महाराष्ट्र शासन

सामान्य प्रशासन विभाग,

शासन परिपत्रक, क्रमांक :- अकंपा-१००९/८२६/प्र.क्र.२०१/०९/आठ

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२

दिनांक :- ५.२.२०१०

- संदर्भ :- १) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक: अकंपा-१०९३/२३३५/प्र.क्र.९०/९३/आठ, दिनांक २६ ऑक्टोबर, १९९४.
- २) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक: अकंपा-१०९३/२३३५/प्र.क्र.९०/९३/आठ, दिनांक १२ मार्च, १९९७.
- ३) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक : अकंपा-१०००/प्र.क्र.२०/२०००/आठ, दिनांक २८ मार्च, २००१.
- ४) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक: अकंपा-१००४/प्र.क्र.५१/२००४/आठ, दिनांक २२ ऑगस्ट, २००५.
- ५) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, क्रमांक:- अकंपा-१००७/प्र.क्र.१८१/०७/आठ, दिनांक १ जानेवारी, २००८.
- ६) शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग, अकंपा-१००७/१२९५/प्र.क्र.१८१/०७/आठ, दि.२३ एप्रिल, २००८.

प्रस्तावना :-

शासन सेवेत असताना दिवंगत झालेल्या अथवा रूग्णतेच्या कारणास्तव (वर्जित प्रयोजने) रूग्णता सेवा निवृत्त झालेल्या शासकीय कर्मचाऱ्यांचे कुटूंब उघडयावर पडू नये यासाठी एक विशेष सवलत म्हणून अनुकंपा नियुक्ती देण्याच्या तत्कालीन प्रचलित योजनेत सुधारणा करून सुधारित योजना दि.२६.१०.१९९४ च्या शासन निर्णयाद्वारे कार्यान्वित करण्यात आली. त्यानुसार अनुकंपा धारकांना नियुक्ती देण्याचे अधिकार संबंधित नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांना देण्यात आले होते. जिल्हाधिकाऱ्यांकडे जिल्ह्यातील सर्व कार्यालयातील अनुकंपा धारकांची गट 'क' व 'ड' ची स्वतंत्र सामायिक प्रतिक्षासूची ठेवावी व जिल्ह्यातील सर्व कार्यालयात उपलब्ध होणाऱ्या पदांवर संबंधित नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांच्या मागणीनुसार या सामायिक सूचीतील अनुकंपा धारकांची नियुक्ती करावी, अशा स्वरूपाची कार्यपध्दती दि.१२.३.१९९७ च्या शासन निर्णयाद्वारे विहित केली होती. त्यानंतर दि.२२.८.२००५ च्या शासन निर्णयानुसार गट 'क' व 'ड' मधील सेवेत असतांना केवळ दिवंगत झालेल्या शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या पात्र कुटूंबातील एका पात्र व्यक्तीस त्याच्या शैक्षणिक अर्हतेनुसार गट 'क' व 'ड' मधील पदांवर नियुक्ती देण्याची तरतूद अस्तित्वात आली.

अनुकंपा नियुक्ती योजनेनुसार अनुकंपा नियुक्ती ही रिक्त पदांच्या उपलब्धतेवर अवलंबून असते व रिक्त पदांच्या उपलब्धतेअभावी पुरेशाप्रमाणात अनुकंपा नियुक्त्या करणे शक्य होत नाही. हे विचारात घेता शासन निर्णय दि.१२.३.१९९७, दि.२२.८.२००५ व दि.२३.४.२००८ अन्वये रिक्त पदांच्या उपलब्धतेनुसार प्रतीक्षासूचीवरील उमेदवारांना नियुक्ती देण्यासंदर्भात आदेश निर्गमित केले आहेत. या आदेशासंदर्भात अद्यापही बऱ्याच विभागीय कार्यालयांकडून शंका अथवा मुद्दे उपस्थित करण्यात येत आहेत.

अनुकंपा नियुक्तीसंदर्भात शासनाच्या असे निदर्शनास आले आहे की, नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी स्वतःच्या कार्यालयात मूळ प्रतीक्षासूची कशी ठेवावी व जिल्हाधिकारी कार्यालयातील सामायिक प्रतीक्षासूचीमध्ये नावे समाविष्ट करण्यासाठी काय कार्यवाही करावी, प्रतीक्षासूचीवर उमेदवाराचे नाव दाखल करून घेताना कोणती दक्षता घेण्यात यावी, अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देताना नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी कोणती काळजी घेणे आवश्यक आहे, दिवंगत कर्मचाऱ्यांच्या कुटुंबियांना अनुकंपा योजनेची माहिती देताना होणारा विलंब कसा टाळावा तसेच शासनाच्या दि.२३.४.२००८ च्या शासन निर्णयामधील सूचनांची अंमलबजावणी करणे सुलभ कसे होईल, नियुक्ती प्राधिकारी एक असेल व त्याच्या अखत्यारित एकापेक्षा अधिक जिल्हे येत असतील तर मूळ प्रतीक्षासूची व सामायिक प्रतीक्षासूची याबाबत कशी कार्यवाही करावी, यासारख्या मुद्द्यांबाबत क्षेत्रीय कार्यालयांना/नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांना येणाऱ्या अडचणी विचारात घेवून अनुकंपा नियुक्तीकरिता प्रतीक्षासूचीवर असलेल्या उमेदवारांची रिक्त पदांच्या उपलब्धतेनुसार नियुक्तीकरिता शिफारस करताना खालील प्रमाणे कार्यवाही करावी.

परिपत्रक :-

शासन निर्णय दि.२२.८.२००५ नुसार अनुकंपा तत्वावर नियुक्तीसाठी नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी स्वतःकडे प्रतीक्षासूची ठेवावी व त्या प्रतीक्षासूचीतील नावे संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांकडे सामायिक प्रतीक्षासूचीमध्ये समाविष्ट करण्यासाठी त्याचवेळी पाठवावीत. त्यानुसार जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांची नावे सामायिक प्रतीक्षासूचीमध्ये समाविष्ट करावीत. म्हणजेच एका वेळी एका उमेदवाराचे नाव दोन प्रतीक्षासूचीमध्ये असणे गरजेचे आहे. यापैकी कोणत्याही प्रतीक्षासूचीतील उमेदवारास अनुकंपातत्वावर नियुक्ती दिल्यास त्याची माहिती त्या अधिकाऱ्याने अन्य प्रतीक्षासूचीमधील नाव वगळण्यासाठी संबंधितांना कळवावे. परंतु, याप्रमाणे कार्यवाही संबंधित नियुक्ती प्राधिकारी/जिल्हाधिकारी कार्यालय यांचेकडून केली जात नसल्याचे शासनाच्या निदर्शनास आले आहे. तरी सर्व संबंधितांनी याप्रमाणे कार्यवाही करावी.

त्याचप्रमाणे दिवंगत शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या कुटुंबियांना अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देण्याच्या योजनेची माहिती देणे व त्यासाठी आवश्यक असलेली औपचारिकता/कागदपत्रांची पूर्तता करण्यासाठी काय कार्यवाही करावी, त्यासाठी विहित कालमर्यादा काय आहे, याची माहिती वेळेतच संबंधित आस्थापना अधिकाऱ्यांकडून दिवंगत कर्मचाऱ्यांच्या कुटुंबियांना दिली जात नसल्याने, त्या पात्र कुटुंबियांना अनुकंपा नियुक्ती योजनेचा लाभ मिळू शकत नाही व गुंतागुंत उद्भवते हे टाळण्यासाठी दि.२३.८.१९९६ च्या शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार प्रत्येक आस्थापना अधिकाऱ्याने त्याच्या आस्थापनेवरील दिवंगत शासकीय कर्मचाऱ्यांच्या कुटुंबियांना अनुकंपा नियुक्ती योजनेची सविस्तर माहिती (कागदपत्रांच्या पूर्ततेसह) मृत्यूच्या दिनांकापासून १५ दिवसानंतर लागलीच अथवा कुटुंबिनवृत्ती वेतनाची कागदपत्रे पाठविताना देण्याची काटेकोर दक्षता घ्यावी.

२. अनेक प्रकरणी असे आढळून येते की, कोणतीही कागदपत्रे सादर केलेली नसताना/अपूर्ण कागदपत्रे असतांना उमेदवारांची नावे प्रतीक्षासूचीत अंतर्भूत केली जातात. सदर कार्यवाही योग्य नाही तेव्हा नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी लक्षात ठेवावे की, जो पर्यंत अनुकंपा नियुक्तीकरता आवश्यक असलेली सर्व कागदपत्रे उमेदवारांकडून प्राप्त होत नाहीत, तो पर्यंत त्यांचे नाव प्रतीक्षासूचीमध्ये समाविष्ट करू नये. ज्या दिवशी संपूर्ण कागदपत्रे प्राप्त होतील त्या दिवशीच त्यांचे नाव प्रतीक्षासूचीमध्ये समाविष्ट करावे. जिल्हयातील सर्व कार्यालयात उपलब्ध होणाऱ्या पदांवर नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांच्या मागणीनुसार सामायिक प्रतीक्षासूचीतील अनुकंपाधारकांची नियुक्तीसाठी शिफारस करावी. तसेच शिफारस प्राप्त झाल्यानंतर नियुक्ती करण्याची जबाबदारी संबंधित नियुक्ती प्राधिकाऱ्याची राहिल.

३. शासन निर्णय दि.२२.८.२००५ नुसार प्रतिवर्षी रिक्त होणाऱ्या पदांच्या ५% पदे अनुकंपा नियुक्तीने भरावयाची आहेत. नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडे असलेल्या विभागाच्या/कार्यालयाच्या प्रतीक्षासूचीवरील उमेदवारांसाठी अनुकंपा तत्वावर नियुक्तीसाठी रिक्त जागा उपलब्ध असल्यास त्यानुसार नियुक्ती करावी. तसेच रिक्त पदांची माहिती वेळोवेळी संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांकडे सादर करावी.

४. दि.२२.८.२००५ पूर्वी प्रतीक्षासूचीवर असलेल्या उमेदवारांपैकी ५०% उमेदवारांना पहिल्या वर्षी, २५% उमेदवारांना दुस-या वर्षी व उर्वरित २५% उमेदवारांना तिसऱ्या वर्षी शासन सेवेत अनुकंपा तत्वावर सामावून घ्यावयाचे आहे. ही कार्यवाही करताना प्रतीक्षासूचीमध्ये उमेदवार आहेत, परंतु, नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडे नियुक्ती देण्यासाठी गट 'क' व 'ड' मध्ये सरळसेवेची पदे रिक्त नाहीत. तसेच ज्या नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडे रिक्त पदे आहेत, परंतु अनुकंपातत्वावर नियुक्ती देण्यासाठी दि.२२.८.२००५ पूर्वीचे उमेदवार प्रतीक्षासूचीवर नाहीत, अशी परिस्थिती केव्हा केव्हा उद्भवते. परिणामी अशा वेळी अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देणे शक्य होत नाही. त्याचप्रमाणे जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडून सामायिक प्रतीक्षासूचीतून अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देण्यासाठी जिल्ह्यांतील अन्य कार्यालयांकडे शिफारशी केल्यानंतरही त्या उमेदवारांना संबंधित कार्यालयात पद रिक्त असूनही नियुक्ती दिली जात नाही, असे काही जिल्हाधिकाऱ्यांनी शासनाच्या निदर्शनास आणले आहे. अनुकंपा नियुक्तीसंदर्भात शासनाने जो धोरणात्मक निर्णय दि.२३.४.२००८ च्या आदेशान्वये घेतला आहे, त्याची काटेकोर अंमलबजावणी करणे बंधनकारक असल्याने ज्या नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांकडे/ज्यांच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयामध्ये गट 'क' व 'ड' ची सरळसेवेची पदे रिक्त आहेत, त्यांनी जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडून अनुकंपा तत्वावर नियुक्तीसाठी प्राप्त झालेल्या शिफारशीच्या अनुषंगाने विहित अटी व शर्ती पूर्ण करणाऱ्या व पूर्ण कागदपत्रे असणाऱ्या उमेदवारांना अनुकंपातत्वावर नियुक्ती देण्याची कार्यवाही विनाविलंब पूर्ण करावी.

त्याचप्रमाणे या आदेशांची प्रभावीपणे अंमलबजावणी करण्याकरिता नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी त्यांच्या नियंत्रणाखालील कार्यालयांमध्ये सरळसेवेच्या गट 'क' व 'ड' च्या रिक्त पदांची माहिती संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांना न चुकता वेळोवेळी कळवावी. तसेच, सरळसेवेने गट 'क' व 'ड' ची रिक्त पदे भरण्यासंदर्भात जाहिरात देण्यापूर्वी दि.१.१.२००८ व दि.२३.४.२००८ च्या शासन निर्णयाची अंमलबजावणी करण्याकरिता अनुकंपा तत्वावर नियुक्ती देण्यात आल्याची खात्री करून उर्वरित पदांकरिता जाहिरात देण्यापूर्वी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची संमती मिळविणे आवश्यक राहिल.

जाहिरातीसाठी संमती मिळविण्याचा प्रस्ताव जिल्हाधिकाऱ्यांकडे पाठविताना नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांनी त्यांच्या अखत्यारीतील कोणत्या जिल्ह्यात, कोणत्या संवर्गाची किती पदे रिक्त आहेत याची माहिती त्या त्या जिल्हाधिकाऱ्यांना कळविणे आवश्यक राहिल. जाहिरात देण्याकरिता प्रस्ताव जिल्हाधिकाऱ्यांकडे प्राप्त झाल्यावर दि.२२.८.२००५, दि.१.१.२००८ व दि.२३.४.२००८ च्या शासन निर्णयातील तरतूदींची पूर्तता करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या उमेदवारांना अनुकंपा नियुक्तीकरिता त्यांच्या जिल्ह्यात रिक्त असलेली पदे भरण्याकरिता जिल्हाधिकारी शिफारस करतील व अशा शिफारशीनुसार अनुकंपा नियुक्ती देणे संबंधित विभाग प्रमुख/कार्यालय प्रमुखांना बंधनकारक राहिल. अनुकंपा नियुक्तीकरिता जिल्हाधिकाऱ्यांच्या शिफारसीनुसार नियुक्ती केल्यानंतर/दिल्यानंतर जी रिक्त पदे उरतील ती पदे जाहिरातीद्वारे विहितमार्गाने व विहित कार्यपध्दतीने भरण्यासाठी, जिल्हाधिकारी संबंधित नियुक्ती प्राधिकाऱ्यांना परवानगी/ना हरकत प्रमाणपत्र देतील.

५. ज्या ठिकाणी विभाग प्रमुख हा नियुक्ती प्राधिकारी असेल व त्याचे कार्यक्षेत्र एका पेक्षा अनेक जिल्ह्यांमध्ये असेल तर विभाग प्रमुखाने नियुक्ती प्राधिकारी या नात्याने त्याच्या अधिकारक्षेत्रातील जिल्ह्यातील कार्यालयांसाठी एकत्रित प्रतीक्षासूची ठेवावी. तसेच दिवंगत कर्मचारी ज्या जिल्ह्यातील

कार्यालयामधील असेल त्या जिल्ह्याच्या जिल्हाधिकाऱ्यांकडे सामायिक प्रतीक्षासूचीवर घेण्यास त्या दिवंगत कर्मचाऱ्याच्या वारसाचे नाव पाठविण्यात यावे.

उदा. एखाद्या प्रशासकीय विभागाचे नियंत्रणाखालील विभाग प्रमुखाचे कार्यालय, अमरावती येथे आहे. विभाग प्रमुख हा गट 'क' साठी नियुक्ती प्राधिकारी असून त्याचे "अमरावती, अकोला, वाशिम, यवतमाळ, बुलढाणा" या जिल्ह्यांत कार्यक्षेत्र आहे. अशावेळी अनुकंपा नियुक्तीकरिता गट 'क' साठी मूळ प्रतीक्षासूची नियुक्ती प्राधिकारी म्हणून अमरावती येथील विभाग प्रमुखाच्या कार्यालयात ठेवण्यात यावी व या प्रतीक्षासूचीतील सदर उमेदवारांची नावे सरसकट जिल्हाधिकारी, अमरावती यांचेकडे न पाठविता दिवंगत कर्मचारी हा ज्या जिल्ह्यांतर्गत कार्यालयातील असेल त्या जिल्हाधिकारी कार्यालयाकडे संबंधित उमेदवाराचे नाव त्याच्या सामायिक प्रतीक्षासूचीत दाखल करण्यासाठी पाठविण्यात यावे व अशा प्रतीक्षासूचीवरील उमेदवारास नियुक्ती दिल्यानंतर त्याचे नाव दोन्ही प्रतीक्षासूचीतून वगळण्यात यावे.

६. गट 'ड' करिता नियुक्ती प्राधिकार्याचे कार्यक्षेत्र एकापेक्षा अनेक जिल्ह्यात असल्यास वरील प्रमाणेच कार्यपध्दती अनुसरण्यात यावी.

७. त्याखेरीज वरील सर्व कार्यपध्दती अनुसरताना शासनाने यापूर्वी वेळोवेळी निर्गमित केलेले शासन निर्णय दि. २२.०८.२००५, ०१.०१.२००८ व दि. २३.०४.२००८ मधील तरतूदी/निदेशही विचारात घेण्यात यावेत.

तसेच सर्व नियुक्ती प्राधिकार्यांनी/जिल्हाधिकाऱ्यांनी अनुकंपा नियुक्तीच्या योजनेची अंमलबजावणी करताना वरील सूचना लक्षात घेऊन त्यानुसार कार्यवाही करण्याबाबतची दक्षता घ्यावी व त्यानुसार त्यांच्याकडील अनुकंपा नियुक्तीची प्रकरणे निकाली काढावीत.

उपरोक्त तरतूदी ह्या केवळ शासकीय कर्मचाऱ्यांपुरत्या सीमित आहेत.

सदर शासन परिपत्रक शासनाच्या वेबसाईट क्र. www.maharashtra.gov.in वर उपलब्ध असून त्यांचा संगणक संकेतांक क्र. २०१००२०५१५०३५९००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वि. द. आठवले)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रती,

मा.राज्यपालांचे सचिव, मलबार हिल मुंबई,
मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
मा.उपमुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,
मा.मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक,
सर्व मंत्रालयीन विभागांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
*प्रबंधक अपिल शाखा, उच्च न्यायालय, मुंबई,
*प्रबंधक, लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई
*सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई (पत्राने),
*प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय (विधानसभा) मुंबई,
*सचिव, महाराष्ट्र विधान मंडळ सचिवालय, (विधान परिषद), मुंबई,
*सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, नवीन प्रशासकीय भवन, मुंबई,
*महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई,
*महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई,
*महालेखापाल-१ (लेखा परीक्षा) मुंबई,
*महालेखापाल-२ (लेखा परीक्षा) महाराष्ट्र, नागपूर,
पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य

पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई, मुंबई
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मुंबई
अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई,
मुख्य लेखा परीक्षक (निवासी लेखे), कोकण भवन, नवी मुंबई,
सर्व विभागीय आयुक्त/सर्व जिल्हाधिकारी,
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी,
निरनिराळ्या मंत्रालयीन विभागांच्या नियंत्रणाखालील सर्व
विभाग प्रमुख व कार्यालय प्रमुख,
सामान्य प्रशासन विभागातील सर्व कार्यासने,
निवड नस्ती.
***पत्राव्दारे**